

استاندارد حسابرسی ۵۰۱
شواهد حسابرسی – ملاحظات خاص در خصوص برخی از اقلام
 (تجدید نظر شده ۱۳۹۵)

فهرست مندرجات

بند	کلیات
۱	دامنه کاربرد
۲	تاریخ اجرا
۳	هدف
	الزامات
۴-۸	موجودی مواد و کالا
۹-۱۲	دعای حقوقی و ادعاها
۱۳	اطلاعات قسمتها
	توضیحات کاربردی
ت-۱ تا ت-۱۶	موجودی مواد و کالا
ت-۱۷ تا ت-۲۵	دعای حقوقی و ادعاها
ت-۲۶ و ت-۲۷	اطلاعات قسمتها

این استاندارد باید همراه با استاندارد حسابرسی ۲۰۰ "اهداف کلی حسابرس مستقل و انجام حسابرسی طبق استانداردهای حسابرسی" مطالعه شود.

استاندارد حسابرسی ۵۰۱

شواهد حسابرسی – ملاحظات خاص در خصوص برخی از اقلام

(تجدید نظر شده ۱۳۹۵)

کلیات

دامنه کاربرد

۱. در این استاندارد، ملاحظات خاص حسابرس در کسب شواهد حسابرسی کافی و مناسب طبق استاندارد ۳۳۰^۱، استاندارد ۵۰۲^۲ و سایر استانداردهای حسابرسی مرتبط، با توجه به ابعاد خاص موجودی مواد و کالا، دعاوی حقوقی و ادعاهای مرتبط با واحد تجاری، و اطلاعات قسمتها در حسابرسی صورتهای مالی مطرح می شود.

تاریخ اجرا

۲. این استاندارد برای حسابرسی صورتهای مالی که دوره مالی آنها از اول فروردین ۱۳۹۵ و پس از آن شروع می شود، لازم الاجراست.

هدف

۳. هدف حسابرس، کسب شواهد حسابرسی کافی و مناسب در خصوص موارد زیر است:

الف - وجود و وضعیت موجودی مواد و کالا،

ب - کامل بودن دعاوی حقوقی و ادعاهای مرتبط با واحد تجاری، و

پ - ارائه و افشای اطلاعات قسمتها طبق استانداردهای حسابداری مربوط.

الزامات

موجودی مواد و کالا

۴. در مواردی که موجودی مواد و کالا از اقلام بااهمیت صورتهای مالی محسوب می شود، حسابرس باید از طریق روشهای زیر شواهد حسابرسی کافی و مناسب درباره وجود و وضعیت آنها بدست آورد:

الف - نظارت بر شمارش موجودی مواد و کالا، مگر آن که انجام این کار عملی نباشد. چنین کاری حسابرس را قادر می سازد تا: (رک: بندهای ت-۱ تا ت-۳)

۱. دستورالعملها و روشهای واحد تجاری را برای ثبت و کنترل نتایج شمارش موجودی مواد و کالا ارزیابی کند، (رک: بند ت-۴)

۲. نحوه اجرای روشهای شمارش را مشاهده کند، (رک: بند ت-۵)

۳. موجودی مواد و کالا را واریسی کند، و (رک: بند ت-۶)

۴. شمارشهای نمونه ای را انجام دهد، و (رک: بندهای ت-۷ و ت-۸)

ب - اجرای روشهای حسابرسی درخصوص سوابق نهایی موجودی مواد و کالای پایان دوره واحد تجاری برای تعیین اینکه آیا آنها نتایج شمارش موجودی واقعی را به درستی منعکس می کنند یا خیر.

۵. اگر شمارش موجودی مواد و کالا در تاریخی غیر از تاریخ صورتهای مالی صورت گیرد، حسابرس باید علاوه بر روشهای مورد نیاز طبق بند ۴، روشهای حسابرسی دیگری را برای کسب شواهد حسابرسی درمورد اینکه آیا تغییرات موجودی مواد و کالا بین تاریخ شمارش و تاریخ صورتهای مالی به گونه ای مناسب ثبت شده است یا خیر، اجرا کند. (رک: بندهای ت-۹ تا ت-۱۱)

۶. چنانچه حسابرس به دلیل شرایط پیش بینی نشده نتواند بر شمارش موجودی مواد و کالا در تاریخ صورتهای مالی نظارت کند، باید برخی از موجودیها را در تاریخی دیگر شمارش یا برشمارش آنها نظارت نماید، و روشهای حسابرسی را در مورد معاملات و سایر رویدادهای بین این دو تاریخ اجرا کند.

۷. چنانچه نظارت بر شمارش موجودی مواد و کالا در تاریخ صورتهای مالی یا تاریخ دیگری عملی نباشد، حسابرس باید روشهای حسابرسی جایگزین را برای کسب شواهد حسابرسی کافی و مناسب درخصوص وجود و وضعیت موجودی مواد و کالا اجرا کند. اگر انجام این کار ممکن نباشد، حسابرس باید طبق استاندارد ۷۰۵، اظهارنظر خود را در گزارش حسابرس تعدیل کند.^۳ (رک: بندهای ت-۱۲ تا ت-۱۴)

۸. اگر موجودی مواد و کالای واحد تجاری که توسط سایر اشخاص نگهداری و کنترل می شود، از لحاظ صورتهای مالی بااهمیت باشد، حسابرس باید از طریق اجرای یک یا هر دو مورد زیر، شواهد حسابرسی کافی و مناسب را درباره وجود و وضعیت این موجودیها کسب کند:

الف - درخواست تأییدیه از سایر اشخاص درباره مقادیر و وضعیت موجودیهای مزبور. (رک: بند ت-۱۵)

ب - واریسی یا اجرای سایر روشهای حسابرسی مناسب در شرایط موجود. (رک: بند ت-۱۶)

دعاوی حقوقی و ادعاها

۹. حسابرس باید روشهای حسابرسی لازم، از جمله روشهای زیر را به منظور تشخیص دعاوی حقوقی و ادعاهای مرتبط با واحد تجاری که ممکن است موجب ایجاد خطرهای تحریف بااهمیت شوند، طراحی و اجرا کند: (رک: بندهای ت-۱۷ تا ت-۱۹)

الف - پرس و جو از مدیران اجرایی و، در صورت لزوم، سایر اشخاص درون سازمانی، شامل وکیل حقوقی واحد تجاری.

۱. استاندارد حسابرسی ۳۳۰، "برخوردهای حسابرس با خطرهای ارزیابی شده (تجدید نظر شده ۱۳۹۳)"

۲. استاندارد حسابرسی ۵۰۰، "شواهد حسابرسی (تجدید نظر شده ۱۳۹۵)"

۳. استاندارد حسابرسی ۷۰۵، "اظهارنظرهای تعدیل شده در گزارش حسابرس مستقل"

استاندارد حسابرسی ۵۰۱

شواهد حسابرسی - ملاحظات خاص در خصوص برخی از اقلام

(تجدید نظر شده ۱۳۹۵)

- ب - بررسی صورتجلسات ارکان راهبری و مکاتبات بین واحد تجاری و وکیل حقوقی برون‌سازمانی آن، و
- پ - بررسی حساب هزینه‌های حقوقی. (رک: بند ت-۲۰)
۱۰. اگر حسابرس، خطر تحریف بااهمیتی را درخصوص دعاوی حقوقی و ادعاهای مشخص شده ارزیابی کند، یا هنگامی که روشهای حسابرسی اجرا شده حاکی از این باشد که ممکن است دعاوی حقوقی یا ادعاهای بااهمیت دیگری وجود داشته باشد، حسابرس باید علاوه بر روشهای الزامی طبق سایر استانداردهای حسابرسی، مستقیماً با وکیل حقوقی برون‌سازمانی واحد تجاری مکاتبه کند. حسابرس باید از طریق تأییدیه‌ای که توسط مدیران اجرایی تهیه و توسط حسابرس ارسال می‌گردد، از وکیل حقوقی برون‌سازمانی درخواست نماید که پاسخ‌ها را مستقیماً برای حسابرس ارسال کند. اگر قانون، مقررات یا مجامع حرفه‌ای ذریبط، وکیل حقوقی برون‌سازمانی را از مکاتبه مستقیم با حسابرس منع کرده باشد، حسابرس باید روشهای حسابرسی جایگزین را در این خصوص اجرا کند. (رک: بندهای ت-۲۱ تا ت-۲۵)
۱۱. در موارد زیر حسابرس باید طبق استاندارد ۷۰۵، اظهارنظر خود را در گزارش تعدیل کند:
- الف - مدیران اجرایی از مکاتبه و مذاکره حسابرس با وکیل حقوقی برون‌سازمانی واحد تجاری جلوگیری کنند، یا وکیل حقوقی از ارائه پاسخ مناسب به نامه درخواست تأییدیه خودداری ورزد، یا ممنوعیتی برای پاسخ وجود داشته باشد، و
- ب - حسابرس با اجرای روشهای حسابرسی جایگزین نیز قادر به کسب شواهد حسابرسی کافی و مناسب نباشد.

تأییدیه کتبی

۱۲. حسابرس باید از مدیران اجرایی و، در صورت لزوم، ارکان راهبری واحد تجاری درخواست کند تأییدیه‌ای را ارائه کنند مبنی بر اینکه همه دعاوی حقوقی و ادعاهای واقعی یا ممکن شناخته شده‌ای که هنگام تهیه صورتهای مالی، آثار آنها باید مورد توجه قرار گیرد، برای حسابرس افشا شده و حسابداری و افشای آن طبق استانداردهای حسابداری مربوط انجام شده است.

اطلاعات قسمتها

۱۳. حسابرس باید از طریق موارد زیر، شواهد حسابرسی کافی و مناسب را در رابطه با ارائه و افشای اطلاعات قسمتها طبق استانداردهای حسابداری مربوط، کسب کند: (رک: بند ت-۲۶)
- الف - کسب شناخت از شیوه‌های مورد استفاده توسط مدیران اجرایی برای تعیین اطلاعات قسمتها، و: (رک: بند ت-۲۷)
۱. ارزیابی اینکه آیا احتمال دارد چنین شیوه‌هایی به افشا طبق استانداردهای حسابداری مربوط منجر شود یا خیر، و
۲. در صورت لزوم، آزمون کاربرد این شیوه‌ها، و
- ب - اجرای روشهای تحلیلی یا سایر روشهای حسابرسی متناسب با شرایط موجود.

توضیحات کاربردی

موجودی مواد و کالا

نظارت بر شمارش موجودی مواد و کالا (رک: بند ۴-الف)

- ت-۱. مدیران اجرایی عموماً روشهایی را برای شمارش موجودی مواد و کالا (حداقل سالی یکبار) برقرار می‌کنند تا مبنایی برای تهیه صورتهای مالی و اطمینان از قابلیت اتکای سیستم ثبت دائمی موجودی مواد و کالا واحد تجاری بدست آورند.
- ت-۲. نظارت بر شمارش موجودی مواد و کالا مستلزم انجام موارد زیر است:
- واریسی موجودی مواد و کالا به منظور حصول اطمینان از وجود و ارزیابی وضعیت آن، و انجام شمارشهای نمونه‌ای،
 - مشاهده رعایت دستورالعملهای واحد تجاری و اجرای روشهای ثبت و کنترل نتایج شمارش موجودی مواد و کالا، و
 - کسب شواهد حسابرسی درباره قابلیت اتکای روشهای شمارش.
- با توجه به نتایج ارزیابی خطر، رویکرد برنامه‌ریزی شده، و روشهای خاص اجرا شده توسط حسابرس، از این روشها می‌توان به عنوان آزمون کنترلها یا آزمونهایی محتوا استفاده کرد.
- ت-۳. موضوعات مرتبط با برنامه‌ریزی نظارت بر شمارش موجودی مواد و کالا (یا در طراحی و اجرای روشهای مندرج در بندهای ۴ تا ۸ این استاندارد) برای نمونه، شامل موارد زیر است:
- خطرهای تحریف بااهمیت مرتبط با موجودی مواد و کالا.
 - ماهیت کنترلهای داخلی مرتبط با موجودی مواد و کالا.
 - ارزیابی حسابرس از وجود دستورالعملهای مناسب برای شمارش موجودی مواد و کالا.
 - زمانبندی شمارش موجودی مواد و کالا.
 - اینکه آیا واحد تجاری از سیستم ثبت دائمی موجودی مواد و کالا استفاده می‌کند یا خیر.

استاندارد حسابرسی ۵۰۱

شواهد حسابرسی – ملاحظات خاص در خصوص برخی از اقلام

(تجدید نظر شده ۱۳۹۵)

- محل نگهداری موجودی مواد و کالا، شامل اهمیت موجودی مواد و کالا و خطرهای تحریف با اهمیت در مکانهای متفاوت نگهداری آن، به منظور تصمیم‌گیری درخصوص تعیین مکان مناسب برای نظارت. استاندارد ۶۰۰ به مشارکت حسابرسان بخش می‌پردازد و لذا در صورتی که چنین مشارکتی مربوط به نظارت بر شمارش موجودی مواد و کالا در مکانی دور باشد، می‌تواند مربوط تلقی شود.
- ضرورت استفاده از کارشناس. استاندارد ۶۲۰ به استفاده از کارشناس برای کمک به حسابرس در کسب شواهد حسابرسی کافی و مناسب می‌پردازد.

ارزیابی دستورالعملها و روشهای واحد تجاری (رک: بند ۴-الف-۱)

- ت-۴. موضوعات مرتبط با ارزیابی دستورالعملها و روشهای واحد تجاری برای ثبت و کنترل شمارش موجودی مواد و کالا شامل این موضوع می‌شود که آیا در آنها برای مثال، به موارد زیر پرداخته شده است یا خیر:
- TM انجام فعالیتهای کنترلی مناسب، نظیر جمع‌آوری سوابق مورد استفاده در شمارش موجودی مواد و کالا، کنترل سوابق استفاده نشده در شمارش و روشهای شمارش اول و شمارشهای بعدی.
- تشخیص صحیح درصد تکمیل کار در جریان ساخت، موجودیهای کم گردش، راکد، ناباب یا معیوب و موجودیهای متعلق به اشخاص ثالث؛ نظیر کالای امانی دیگران نزد واحد تجاری.
 - در صورت لزوم، روشهای مورد استفاده برای برآورد مقادیر موجودی مواد و کالا، نظیر روشهای مورد نیاز برای برآورد مقادیر ذغال سنگ.
 - کنترلهای حاکم بر نقل و انتقالات درون‌سازمانی موجودی مواد و کالا و ورود و خروج آن پیش از تاریخ شمارش، حین شمارش و پس از آن.

مشاهده نحوه اجرای روشهای شمارش (رک: بند ۴-الف-۲)

- ت-۵. مشاهده نحوه اجرای روشهای شمارش، برای مثال، روشهای مربوط به کنترلهای حاکم بر نقل و انتقال موجودی مواد و کالا پیش از تاریخ شمارش، حین شمارش و پس از آن، به حسابرس در کسب شواهد حسابرسی درخصوص طراحی و اجرای مناسب دستورالعملهای واحد تجاری و روشهای شمارش، کمک می‌کند. علاوه بر این، حسابرس ممکن است نسخه‌هایی از اطلاعات مربوط به انقطاع زمانی نظیر جزئیات نقل و انتقال موجودی مواد و کالا را کسب کند تا به وی در اجرای روشهای حسابرسی مرتبط با حسابداری چنین نقل و انتقالاتی در مراحل بعدی کمک کند.

وارسی موجودی مواد و کالا (رک: بند ۴-الف-۳)

- ت-۶. واریسی موجودی مواد و کالا هنگام نظارت بر شمارش آنها، به حسابرس کمک می‌کند از وجود موجودی مواد و کالا (و نه لزوماً مالکیت آنها)، و تشخیص شرایط خاص آنها نظیر موجودیهای ناباب، معیوب یا راکد اطمینان یابد.

انجام شمارشهای نمونه‌ای (رک: بند ۴-الف-۴)

- ت-۷. انجام شمارشهای نمونه‌ای، برای مثال، از طریق ردیابی اقلام انتخابی از بین سوابق شمارش واحد تجاری به موجودیها و ردیابی تعدادی از اقلام موجودی مواد و کالا به سوابق شمارش واحد تجاری، شواهد حسابرسی را در مورد کامل بودن و صحت این سوابق ارائه می‌کند.
- ت-۸. علاوه بر ثبت نتایج شمارشهای نمونه‌ای حسابرس، کسب نسخه‌ای از سوابق تکمیل شده شمارش موجودی مواد و کالا توسط واحد تجاری، به حسابرس در اجرای روشهای حسابرسی بعدی کمک می‌کند تا اطمینان یابد سوابق نهایی موجودی مواد و کالای واحد تجاری به درستی نتایج شمارش موجودی واقعی را منعکس می‌کند.

شمارش موجودی مواد و کالا در تاریخی غیر از تاریخ صورتهای مالی (رک: بند ۵)

- ت-۹. شمارش موجودی مواد و کالا ممکن است بنا به ملاحظات عملی، در تاریخی (تاریخهایی) غیر از تاریخ صورتهای مالی انجام شود. چنین کاری ممکن است صرفنظر از اینکه واحد تجاری برای تعیین مقادیر موجودی مواد و کالا از روش ادواری یا سیستم ثبت دائمی استفاده می‌کند، انجام شود. در هر دو حالت، اثربخشی طراحی، اعمال و حفظ کنترلهای حاکم بر تغییرات در موجودیها تعیین می‌کند که آیا شمارش موجودی مواد و کالا در تاریخی (تاریخهایی) غیر از تاریخ صورتهای مالی برای اهداف حسابرسی، مناسب است یا خیر. در استاندارد ۳۳۰، در خصوص اجرای آزمونهای محتوای دوره مورد حسابرسی، الزامات و رهنمودهایی ارائه شده است.^۱
- ت-۱۰. در مواردی که از سیستم ثبت دائمی موجودی مواد و کالا استفاده می‌شود، مدیران اجرایی ممکن است شمارش یا آزمونهای دیگری را برای اطمینان از قابلیت اتکای مقادیر موجودی مندرج در سوابق ثبت دائمی موجودی مواد و کالای واحد تجاری اجرا کنند. در برخی موارد، مدیران اجرایی یا حسابرس ممکن است مغایرتهایی را بین سوابق ثبت دائمی موجودی و مقادیر موجودی در دسترس مشخص کنند. این مغایرتها ممکن است بیانگر اثربخش نبودن کارکرد کنترلهای حاکم بر تغییرات موجودیها باشد.

۱. استاندارد حسابرسی ۶۰۰، "ملاحظات خاص در حسابرسی صورتهای مالی گروه (شامل کار حسابرسان بخش) (تجدید نظر شده ۱۳۸۹)"

۲. استاندارد حسابرسی ۶۲۰، "استفاده از نتایج کار کارشناس"

۳. استاندارد حسابرسی ۳۳۰، بندهای ۲۲ و ۲۳

استاندارد حسابرسی ۵۰۱

شواهد حسابرسی – ملاحظات خاص در خصوص برخی از اقلام

(تجدید نظر شده ۱۳۹۵)

- ت-۱۱. هنگام طراحی روشهای حسابرسی جهت کسب شواهد حسابرسی در مورد اینکه آیا تغییر در مبالغ موجودی مواد و کالا بین تاریخ (تاریخهای) شمارش موجودیها و سوابق نهایی آن به گونه‌ای مناسب ثبت شده است یا خیر، ملاحظات مربوط شامل موارد مندرج در زیر می‌شود:
- اینکه آیا ثبتهای اصلاحی در سیستم ثبت دائمی موجودی مواد و کالا به گونه‌ای مناسب انجام شده است یا خیر.
 - قابلیت اتکای سوابق ثبت دائمی موجودی مواد و کالای واحد تجاری.
 - دلایل وجود مغایرت عمده بین اطلاعات کسب‌شده در حین شمارش و سوابق ثبت دائمی موجودی مواد و کالا.

غیرعملی بودن نظارت بر شمارش موجودی مواد و کالا (رک: بند ۷)

ت-۱۲. در برخی موارد، نظارت بر شمارش موجودی مواد و کالا ممکن است به دلیل عواملی چون ماهیت و محل استقرار موجودیها عملی نباشد، برای مثال، زمانی که موجودی در محلی نگهداری می‌شود که ممکن است حضور در آن، امنیت حسابرس را تهدید کند. با این حال، دشواریهای معمول در کسب شواهد، نمی‌تواند دلیل موجهی برای غیرعملی محسوب کردن نظارت، توسط حسابرس باشد. به علاوه، همانطور که در استاندارد ۲۰۰ تصریح شده است، موضوع دشواری، زمان‌بر بودن و هزینه‌بر بودن نیز به خودی خود مبنای معتبری برای این نیست که حسابرس آن روشهای حسابرسی را که جایگزینی ندارد، حذف کند یا به آن شواهد حسابرسی اکتفا کند که به اندازه کافی متقاعد کننده نیست.

ت-۱۳. در برخی موارد که نظارت بر شمارش موجودی مواد و کالا عملی نیست، سایر روشهای حسابرسی نظیر واریسی مستندات فروش اقلام خاصی از موجودیها که پیش از تاریخ شمارش خریداری یا تحصیل شده‌اند، ممکن است شواهد حسابرسی کافی و مناسبی در مورد وجود و وضعیت موجودیها فراهم کند.

ت-۱۴. با این وجود، در برخی موارد، ممکن است کسب شواهد حسابرسی کافی و مناسب در مورد وجود و وضعیت موجودیها با اجرای سایر روشهای حسابرسی میسر نباشد. در چنین مواردی، طبق استاندارد ۷۰۵، حسابرس ملزم است به دلیل محدودیت در دامنه حسابرسی، اظهارنظر خود را در گزارش حسابرس تعدیل کند.^۲

موجودی مواد و کالای واحد تجاری نزد سایر اشخاص

کسب تأییدیه (رک: بند ۸-الف)

ت-۱۵. در استاندارد ۳۵۰۵ الزامات و رهنمودهایی درخصوص اجرای روشهای کسب تأییدیه برون‌سازمانی ارائه شده است.

سایر روشهای حسابرسی (رک: بند ۸-ب)

ت-۱۶. بسته به شرایط، برای مثال، زمانیکه اطلاعاتی کسب می‌شود که تردید در مورد درستکاری و بی‌طرفی سایر اشخاص را افزایش می‌دهد، حسابرس ممکن است بررسی کند که آیا اجرای سایر روشهای حسابرسی به جای، یا علاوه بر، کسب تأییدیه از سایر اشخاص مناسب است یا خیر. نمونه‌هایی از سایر روشهای حسابرسی به شرح زیر است:

- در صورت امکان، نظارت بر شمارش موجودی مواد و کالای امانی نزد سایر اشخاص یا برنامه‌ریزی برای نظارت بر شمارش آنها توسط حسابرس دیگر.
- دریافت گزارش از حساب‌رسان سایر اشخاص درباره کفایت کنترل‌های داخلی آنها به منظور حصول اطمینان از شمارش صحیح و حفاظت کافی از مواد و کالای امانی.
- واریسی مستندات مربوط به مواد و کالای امانی نزد سایر اشخاص؛ نظیر برگهای رسید انبار.
- درخواست تأییدیه از سایر اشخاصی که موجودی مواد و کالای واحد تجاری نزد آنها به وثیقه گذاشته شده است.

دعای حقوقی و ادعاها

کامل بودن دعاوی حقوقی و ادعاها (رک: بند ۹)

ت-۱۷. دعاوی حقوقی و ادعاهای مرتبط با واحد تجاری ممکن است آثار بااهمیتی بر صورتهای مالی آن داشته باشد و از این رو، ممکن است مستلزم افشا و یا در نظر گرفتن ذخیره در صورتهای مالی باشد.

ت-۱۸. علاوه بر روشهای مشخص شده در بند ۹، سایر روشهای مرتبط، برای مثال، شامل استفاده از اطلاعات کسب‌شده از طریق روشهای ارزیابی خطر انجام شده به عنوان بخشی از فرایند کسب شناخت از واحد تجاری و محیط آن می‌باشد که به حسابرس کمک می‌کند از دعاوی حقوقی و ادعاهای مربوط به واحد تجاری آگاهی پیدا کند.

ت-۱۹. شواهد حسابرسی کسب شده به منظور تشخیص دعاوی حقوقی و ادعاهایی که ممکن است موجب ایجاد خطر تحریف بااهمیت شود نیز ممکن است شواهد حسابرسی مناسبی در مورد سایر مقاصد، نظیر ارزیابی یا اندازه‌گیری دعاوی حقوقی یا ادعاها فراهم آورد. در

۱. استاندارد حسابرسی ۲۰۰، "اهداف کلی حسابرس مستقل و انجام حسابرسی طبق استانداردهای حسابرسی (تجدید نظر شده ۱۳۹۱)"

۲. استاندارد حسابرسی ۷۰۵، بند ۱۳

۳. استاندارد حسابرسی ۵۰۵، "تأییدیه‌های برون‌سازمانی (تجدید نظر شده ۱۳۹۲)"

استاندارد حسابرسی ۵۰۱

شواهد حسابرسی – ملاحظات خاص در خصوص برخی از اقلام

(تجدید نظر شده ۱۳۹۵)

استاندارد ۵۴۰ الزامات و رهنمودهایی در مورد نکات مورد توجه حسابرس در خصوص دعاوی حقوقی و ادعاهای مستلزم برآوردهای حسابداری یا موارد افشای مرتبط در صورتهای مالی، ارائه شده است.

بررسی حساب هزینه‌های حقوقی (رک: بند ۹-پ)

ت-۲۰. بسته به شرایط، حسابرس ممکن است در بررسی حساب هزینه‌های حقوقی، رسیدگی به مدارک اولیه مرتبط، نظیر صورتحسابهای هزینه‌های حقوقی را مناسب بداند.

مکاتبه یا مذاکره با وکیل حقوقی برون‌سازمانی واحد تجاری (رک: بندهای ۱۰ و ۱۱)

ت-۲۱. مکاتبه مستقیم با وکیل حقوقی برون‌سازمانی به حسابرس کمک می‌کند تا شواهد حسابرسی کافی و مناسب را درباره آگاهی مدیران اجرایی از وجود دعاوی حقوقی و ادعاهای بالقوه بااهمیت و معقول بودن برآورد مدیران اجرایی از آثار مالی آنها، شامل هزینه‌های مربوط به آن، بدست آورد.

ت-۲۲. در برخی موارد، حسابرس ممکن است درصدد دریافت اطلاعات مستقیم از وکیل حقوقی برون‌سازمانی از طریق کسب تأییدیه باشد. برای این منظور، در درخواست تأییدیه از وکیل حقوقی برون‌سازمانی واحد تجاری خواسته می‌شود تا هرگونه دعاوی حقوقی و ادعایی که وی از آن آگاه است را همراه با ارزیابی وی از نتیجه دعاوی حقوقی و ادعاها و برآورد آثار مالی آنها شامل هزینه‌های مربوط به آن، به اطلاع حسابرس برساند.

ت-۲۳. چنانچه دریافت پاسخ مناسب از وکیل حقوقی برون‌سازمانی بعید به نظر برسد، برای مثال، چنانچه مجامع حرفه‌ای ذیربط، وی را از پاسخ به درخواست تأییدیه منع کند، حسابرس می‌تواند در مکاتبه مستقیم، از تأییدیه خاص استفاده کند. برای این منظور، تأییدیه خاص شامل موارد زیر خواهد بود:

الف - فهرست دعاوی و ادعاها.

ب - ارزیابی مدیران اجرایی از نتیجه دعاوی حقوقی و ادعاهای مشخص شده، در صورت وجود، و برآورد آثار مالی آنها، شامل هزینه‌های مربوط به آن.

پ - درخواست از وکیل حقوقی برون‌سازمانی برای تأیید معقول بودن ارزیابیهای مدیران اجرایی و ارائه اطلاعات تکمیلی در صورت تشخیص نقص یا نارسایی در آن فهرست.

ت-۲۴. در برخی شرایط، حسابرس ممکن است ناگزیر از مذاکره با وکیل حقوقی برون‌سازمانی واحد تجاری درباره نتایج احتمالی دعاوی حقوقی و ادعاها باشد. چنین شرایطی، برای مثال، در موارد زیر پیش می‌آید:

- حسابرس بر این باور باشد که موضوع متضمن خطر تحریف بااهمیت است.
- موضوع مورد نظر پیچیده باشد.
- بین مدیران اجرایی و وکیل حقوقی برون‌سازمانی واحد تجاری اختلاف نظر وجود داشته باشد.

• معمولاً، اینگونه مذاکرات مستلزم کسب اجازه از مدیران اجرایی واحد تجاری است و با حضور نماینده آنان انجام می‌شود.

ت-۲۵. طبق استاندارد ۲۷۰۰، حسابرس نباید تاریخ گزارش خود را به تاریخی قبل از تاریخ تکمیل فرایند کسب شواهد حسابرسی کافی و مناسب به عنوان مبنای اظهارنظر حسابرس نسبت به صورتهای مالی تاریخ‌گذاری کند. شواهد حسابرسی در مورد آخرین وضعیت دعاوی حقوقی و ادعاها تا تاریخ گزارش حسابرس ممکن است با پرس و جو از مدیران اجرایی شامل وکیل حقوقی برون‌سازمانی که مسئول پرداختن به موضوعات مرتبط است، کسب شود. در برخی موارد، حسابرس ممکن است ضروری بداند که اطلاعات به روز را از وکیل حقوقی برون‌سازمانی واحد تجاری کسب کند.

اطلاعات قسمتها (رک: بند ۱۳)

ت-۲۶. طبق استانداردهای حسابداری مربوط، واحد تجاری ممکن است ملزم یا مجاز به افشای اطلاعات قسمتها در صورتهای مالی باشد. مسئولیت حسابرس در این رابطه، معطوف به ارائه و افشای اطلاعات قسمتها در رابطه با صورتهای مالی به عنوان یک مجموعه واحد است. بنابراین، حسابرس ملزم به اجرای روشهای حسابرسی برای اظهارنظر نسبت به اطلاعات قسمتها به طور جداگانه نیست.

کسب شناخت از شیوه‌های مورد استفاده مدیران اجرایی (رک: بند ۱۳-الف)

ت-۲۷. بسته به شرایط، نمونه‌هایی از موضوعاتی که ممکن است هنگام کسب شناخت از شیوه‌های مورد استفاده مدیران اجرایی در تعیین اطلاعات قسمتها، مربوط تلقی شود و اینکه آیا چنین شیوه‌هایی به احتمال زیاد منجر به افشای اطلاعات طبق استانداردهای حسابداری مربوط می‌شود یا خیر، به شرح زیر است:

- فروش، نقل و انتقالات و هزینه‌های بین قسمتها و حذف مبالغ بین قسمتها.
- مقایسه بودجه‌ها و سایر نتایج مورد انتظار، برای مثال سود عملیاتی به عنوان درصدی از فروش.
- تخصیص داراییها و هزینه‌ها به قسمتها.
- یکنواختی با دوره‌های مالی قبل، و کفایت افشا در مواردی که رویه‌ها تغییر یافته است.

۱. استاندارد حسابرسی ۵۴۰، "حسابرسی برآوردهای حسابداری، شامل برآوردهای حسابداری ارزش منصفانه و موارد افشای مرتبط (تجدید نظر شده ۱۳۹۲)"

۲. استاندارد حسابرسی ۷۰۰، "گزارشگری نسبت به صورتهای مالی (تجدید نظر شده ۱۳۸۹)"، بند ۴۱